

Trøndelag fylkeskommune
Fylkets hus
Postboks 2560
7735 STEINKJER
Norge

Vår saksbehandler
Pål-Krister Vesterdal Langlid
74 13 50 84

Vår dato
21.07.2025
Deres dato

Vår referanse
21/00135-7
Deres referanse

Høring Planprogram for Trøndelag og Bottenhavet vannregioner 2028-2033, samt høring av dokument med hovedutfordringer i samme vannregioner

Trøndelag Bondelag viser til høring av dokumentene «Planprogram for Trøndelag og Bottenhavet vannregioner 2028-2033» og «Hovedutfordringer i Trøndelag vannregion 2028-2033».

Trøndelag Bondelag har fått utsatt høringsfristen til 20.07.25, jfr. e-postkorrespondanse med Bendik Eithun Halgunset.

Landbruket har jobba systematisk og målretta med miljøtiltak siden 1970-tallet, og mye er utretta. Vannforskriften har gitt at løft i arbeidet med vannmiljøet fordi det bygger på tverrsektoriell og systematisk jobbing basert på involvering og medvirkning. Dette er det svært viktig å bygge videre på.

Jordbruket er selv avhengig av god vannkvalitet for å produsere ren og trygg mat. Rent drikkevann er nødvendig for folk og dyr. Jordbruket som sektor har dermed en betydelig egeninteresse i at våre felles vannforekomster har god miljømessig tilstand.

Samtidig vil jordbruket påvirke den økologiske tilstanden i vannforekomstene gjennom tilførsel av jordpartikler, næringsstoffer og organisk materiale. Det er ikke mulig å dyrke mat i åpne systemer uten at det skjer tap av næringsstoffer. Klimaendringene forsterker dette, med økt og mer ekstrem nedbør. Dette påvirker også potensialet for å produsere mat på våre begrensa jordbruksarealer, ved at risikoen for avlingssvikt øker. Det ser vi blant annet i år.

Avtalepartene i jordbruket har over en årrekke utvikla virkemidler for å redusere avrenning fra jordbruket. Regionale miljøprogram og Spesielle miljøtiltak i jordbruket kulturlandskap er tunge miljøsatsinger i jordbruksavtalen, hvor tilskudd brukes målretta for å påvirke driftsmetodene i jordbruket med sikte på redusert miljøpåvirkning. Trøndelag Bondelag mener det er svært viktig at denne virkemiddelbruken fortsatt skal være hovedvirkemidlene for å oppnå målene i vannforvaltningsplanen.

Vi vil også peke på at det er to nye forhold som planprogrammet og den videre prosessen må ta hensyn til:

Bondelagets Servicekontor AS

Norges Bondelag

Postadresse: Skolegata 22, 7713 STEINKJER, Tlf: 73842490
Besøksadresse: Skolegata 22, 7713 STEINKJER
Bankkonto: 8101.05. 91392, **Org.nr.:** 985063001 MVA
trondelag@bondelaget.no, <http://www.bondelaget.no/trondelag/>

Bankkonto: 8101.05.12891
Org.nr: 939678670

- Statsforvalterens arbeid med mulig regional miljøforskrift
- Nytt gjødselbruksregelverk, som delvis allerede har tredd i kraft. Det nye regelverket regulerer nå all tilførsel av gjødsel til dyrka mark, tidligere har regelverket kun regulert bruken av husdyrgjødsel og organiske gjødselvarer.

Begge disse forholdene vil sannsynligvis redusere landbrukets påvirkning av regionen vannforekomster. Det er jo en viktig begrunnelse for disse to tiltakene.

Høringsdokument 1: Planprogram for Trøndelag og Bottenhavets vannregioner 2028-2033

Planprogrammet beskriver formål, prosess og tilrettelegging for involvering i arbeidet med rullering av vannforvaltningsplanen. Dokumentet er lagt ut på høring, for å innhente innspill til prosessen og programmet så tidlig som mulig, for enklere å innarbeide innspill allerede fra starten av prosessen. Trøndelag Bondelag er enig i at det er viktig med en åpen inngang i dette omfattende arbeidet.

Innledningsvis vil Trøndelag Bondelag signalisere at Planprogrammet etter vår vurdering gir en god oversikt over prosessen fram mot vedtak av vannforvaltningsplan med tiltaksprogram i desember 2026. Vi har ikke forslag til konkrete forbedringer av planprogrammet, men vil komme med noen bemerkninger av betydning omkring landbruk.

På spørsmålet om det er ønskelig å innlemme planretningslinjer i vannforvaltningsplanen, så mener vi det ikke er ønskelig, dersom en mener at gjeldende plan uten slike retningslinjer har fungert godt nok. Trøndelag Bondelag mener derfor det er vanskelig å konkludere i dette spørsmålet, i og med at det ikke er presentert noen evaluering av hva som eventuelt ikke har gitt tilstrekkelige hjemler i den gjeldende planen. Ytterligere planretningslinjer kan etter vår vurdering gi en mer stivbeint forvaltning. Vi mener derfor det er mer naturlig å komme tilbake med en slik vurdering senere i prosessen, når det er presentert en begrunnelse for hvorfor en eventuelt ønsker å innføre slike retningslinjer.

Trøndelag Bondelag har pr nå ingen kommentar til den nye organiseringen av vannområdene og VRU.

I høringsdokumentet stilles det også spørsmål om innspill til forslaget om å inkludere en utredning av konsekvenser for miljø og samfunn (KU) i vannforvaltningsplanen? Trøndelag Bondelag støtter en slik konsekvensutredning i vannforvaltningsplanen. Tiltak i regi av vannforvaltningsplanen må avstemmes med andre interesser og politiske målsettinger.

For landbruket er det blant annet helt avgjørende at virkemiddelbruken i vannforvaltninga avstemmes med det svært ambisiøse målet om å øke norsk sjølforsyningsgrad fra 40 til 50%. Dette innebærer i praksis en 25% økning i innenlandsk produksjon og forbruk av norsk mat. Dette er som sagt svært ambisiøst, og er jfr. NIBIO i overkant av hva det produksjonsmessig er mulig å nå basert på norske ressurser. Sjølforsyningsmålet er ikke satt av hensyn til landbruket, men av hensyn til det norske samfunnet og landets innbyggere. Denne beredskapen er helt grunnleggende, og det vil være helt avgjørende å øke produksjonen og utvikle driftsapparat og infrastruktur løpende.

Vannforvaltningen er en tilsvarende overordna samfunnsinteresse, og det blir dermed viktig at vannforvaltningshensynet faktisk avstemmes mot matberedskap og norsk sjølforsyning. Trøndelag står for omkring 23% av norsk matproduksjon, og regionen vår er dermed svært viktig for matforsyningen i hele landet. Hver fjerde nordmann er avhengig av trøndersk matproduksjon.

Planprogrammet slår i kapittel 2.2, på side 8 fast at; «Hver sektor må ta sin del av ansvaret i vannarbeidet. Prioritering handler ikke om å sette tiltak i ulike sektorer opp imot hverandre.» Dette er utvilsomt et viktig prinsipp i vannforvaltningen, men Trøndelag Bondelag mener likevel det må være et helt sentralt prinsipp også i denne forvaltningen at det bak finnes politiske vurderinger og prioriteringer av hvilke sektorer som må ta de største kuttene. Politiske prioriteringer er viktig.

Videre mener vi det er viktig å intensivere prøvetakingen i vannforekomstene betydelig, for å sikre at det er riktig sektor som må bære ansvaret. Det er et problem at det i veldig mange vannforekomster enten er få analyseresultater, eller at de er gamle. Det blir dermed vanskelig å dimensjonere tiltakene i de ulike vannforekomstene. Det er med andre ord viktig å dokumenteretilstanden langt oftere enn i dag, for å sikre at tiltakene ikke blir for inngripende, og dermed går unødvendig på bekostning av andre samfunnsinteresser.

Avslutningsvis vil vi si at høringsdokumentet gir en god oversikt over når og hvordan både myndigheter og interesser/organisasjoner kan delta i arbeidet under vegs i prosessen. Det er viktig for Bondelaget å være en aktiv deltaker i dette.

Høringsdokument 2: Hovedutfordringer i Trøndelag vannregion 2028-2033.

Utfordringsdokumentet gir en grei gjennomgang av status på aktuelle temaområder, men vi oppfatter ikke at det går veldig dypt i materien. Vi kan blant annet ikke se at en i kapitlet 5.2 Jordbruk presenterer en veldig oppdatert oppsummering av status. Vi skjønner at presentasjonen er overordna, og at hovedbudskapet er at «Vannregionmyndigheten mener det er behov for fortsatt bruk og intensivering av virkemiddelbruken i jordbruket for å nå målene om god kjemisk og økologisk tilstand».

Videre beskrives det at «regelverk er på plass, men dels motstridende. Mangler er også påpekt. Vannregionmyndigheten stiller derfor spørsmål ved om den frivillige innretningen på alle miljøvirkemidlene i jordbruket er tilstrekkelig til at miljømålene nås.»

Trøndelag Bondelag mener veldig tydelig at de mer eller mindre frivillige miljøvirkemidlene gjennom en rekke tilskuddsordninger over jordbruksavtalen er og må fortsatt være hovedvirkemidlene i jordbrukssektoren.

Det overrasker oss at det ikke nevnes i utfordringsdokumentet at statsforvalteren allerede er i prosess med å vurdere behovet for ny miljøforskrift for jordbruket rundt Trondheimsfjorden. Videre er det ikke nevnt at Kongen i statsråd nå har vedtatt nytt gjødselbruksregelverk.

Dette setter veldig klare rammer for alle typer gjødseltyper på jordbruksarealene våre. Til forskjell fra tidligere legger det nye regelverket begrensninger i total gjødselbruk, dvs både handelsgjødsel, husdyrgjødsel, bioest, slam osv. Tidligere gav regelverket kun bestemmelser om bruken av husdyrgjødsel og organiske gjødseltyper. Formålet med regelverket er å redusere utslipp av næringsstoffer fra jordbruket til vann og luft. Det oppfattes dermed som en mangel at dette ikke er utførlig beskrevet i utfordringsdokumentet.

I kapittel 4 er det presentert en overordna statistikk som viser endringer i vannstatus i ulike typer vannforekomster siden forrige planperiode. Kapittel 4.3 viser at det er en betydelig økning i antall vannforekomster med svært dårlig tilstand. Det er også en betydelig økning i antall forekomster med svært god tilstand, men antallet tilsvarer en nesten like stor nedgang i forekomster med god tilstand. Det beskrives at endringene i noen grad skyldes bedre datatilgang/kunnskap. Men tabellen som sådan viser en netto forringelse av miljøtilstanden. Vannregionmyndigheten skriver at denne forverringen til en viss grad kan skyldes at det nå er 129 flere vannforekomster registrert enn tidligere, sannsynligvis på grunn av at enkelte er delt opp i flere forekomster. Trøndelag Bondelag mener det må jobbes mer med denne fremstillingen, for å sikre at utfordringsdokumentet gir et riktig bilde av status pr nå.

Jordbruk er den nest største påvirkningsgruppen presentert i figuren i kapittel 5.1. Jordbruket er en arealkrevende næring, og finnes i store deler av fylket. Det er derfor naturlig at jordbruket er en av de tyngste påvirkningene på vannmiljø.

Likevel er det svært viktig både for jordbruket i Trøndelag, men også for nasjonal matberedskap og sjølforsyning at kunnskapsgrunnlaget er riktig og at virkemidlene for redusert påvirkning også da er riktig dimensjonert.

Med vennlig hilsen

Jørn Magne Vaag
Fylkesleder

Gunnar Alstad
Fylkestyret

Elektronisk godkjent, uten underskrift